

WSTĘP

Trzynasty zeszyt naszego rocznika publikujemy pod nowym tytułem – „Edukacja Muzyczna”. Dotychczasowe jego brzmienie „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Edukacja Muzyczna” musiało ulec zmianie, ponieważ uczelnia, przy której afiliowany jest periodyk, w dniu 1 czerwca 2018 roku przekształciła się w Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie. W związku z tym uległa zmianie nazwa uczelni w języku polskim, natomiast w języku angielskim utrzymano dotychczasowe jej brzmienie: Jan Długosz University.

Przy koniecznej zatem korekcie tytułu redagowanego przeze mnie czasopiśma kierowałam się przede wszystkim zasadami zachowania ciągłości i przejrzystością. Stąd nowy tytuł jest w istocie skróconą wersją poprzedniego, z zachowaniem całej dotychczasowej szaty graficznej. Wraz z modyfikacją tytułu musiał również ulec zmianie numer ISSN 1895-8079, który dotyczył zeszytów wydanych w latach 2010–2017. Nowy numer, obowiązujący od 2018 roku, to ISSN 2545–3068. Wyrażam nadzieję, że wyżej wymienione nowości zostaną dobrze przyjęte przez Czytelników i odebrane jako kontynuacja dotychczasowego dorobku czasopiśma.

W trzynastym numerze publikujemy dwanaście artykułów. Siedem z nich zostało napisanych w języku polskim. Pozostałe pięć w języku angielskim. Poza tym jeden z tekstów przedstawiamy w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej, w których to w przyszłości chcielibyśmy publikować, jeśli nie wszystkie, to większość artykułów. Zeszyt otwiera artykuł napisany przez **Marię Seremet-Dziewięcką** i **Marka Kucharskiego** pt. *Ut musica poesis. Odniesienia muzyczne w życiu i twórczości Virginii Woolf*. Praca podejmuje problematykę związków literatury z muzyką w dorobku jednej z czołowych przedstawicielek angielskiej prozy XX wieku. Rozważania na temat relacji literatury i muzyki dotyczą zarówno aspektów strukturalnych, jak i formalnych, które można odnaleźć nie tylko w eseistyce i powieściach pisarki, ale również w jej twórczości publicystycznej. W literaturze muzykologicznej niniejsza tematyka nie była dotychczas poruszana.

Kolejny artykuł, którego autorką jest **Joanna Schiller-Rydzewska**, zatytułowany *Refleksja egzystencjalna i patriotyczna w twórczości Augustyna Blocha*, omawia wybrane dzieła z dorobku tego kompozytora: *Ajelet, córka Jeftego, Albowiem nadejdzie światłość Twoja, Nie zabijaj!, Espressioni, Wordsworth Songs*,

Poemat o Warszawie i Oratorium. Autorka kolejno analizuje wymienione utwory, koncentrując się na ukrytej w warstwie muzycznej tych dzieł symbolice, wyrażającej przeżycia wojenne kompozytora, upamiętnienie bohaterów Powstania Warszawskiego, męczeńską śmierć ks. Jerzego Popiełuszki i wprowadzenie stanu wojennego w Polsce. Tekst stanowi uzupełnienie monografii autorstwa J. Schiller-Rydzewskiej *Augustyn Bloch – twórca, dzieło, osobowość artystyczna*, opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie w roku 2016.

Interesujący materiał metodologiczny stanowi praca **Márii Detvaj-Sedlárovej** zatytułowana *Vocal methodology focusing on Slovak vocal school and a pedagogical message of Anna Hrusovska*. Artykuł napisany w języku angielskim prezentuje metodę szkolenia głosu jednej z pierwszych twórczyń współczesnej szkoły nauczania śpiewu na Słowacji – Anny Hrušovskej. U podstaw stworzonej przez nią metodologii nauczania śpiewu leży tradycja włoskiej wokalistyki, którą najwybitniejsza znawczyni sztuki wokalne na Słowacji wzbogaciła o własne, bardzo bogate, doświadczenia wykonawcze. W pracy przedstawione szczegółowo zostały m.in. takie aspekty techniki wokalne, jak postawa przy śpiewaniu, impostacja głosu, osadzanie głosu w rezonatorach, oddech wokalny, *apoggio*, połączenia interwałów, koloratury, *messa di voce*, wyrównania rejestrów głosowych, intonacja i artykulacja samogłosek oraz spółgłosek. Artykuł ten może zatem szczególnie zainteresować nauczycieli śpiewu i emisji głosu.

Kolejne pięć tekstów stanowi pokłosie *IV Międzynarodowej konferencji naukowej „Twórczość i kultura muzyczna krajów słowiańskich”*, której ostatnia edycja miała miejsce 24 listopada 2018 roku w Częstochowie. Wydarzenie to po raz pierwszy odbyło się w roku 2014, a jego pomysłodawcami, inicjatorami i organizatorami byli pracownicy naukowo-dydaktyczni Zakładu Teorii i Pedagogiki Muzycznej Instytutu Muzyki Wydziału Sztuki ówczesnej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Obecnie konferencja odbywa się co dwa lata, a kolejna jej edycja przewidziana jest w listopadzie 2020 roku. Tezą nadrzędną przyjętego profilu tematycznego od pierwszej edycji wydarzenia jest pytanie o istnienie w kulturze muzycznej „wysokiej”, w folklorze oraz wśród twórców i animatorów kultury masowej wspólnych cech muzyki słowiańskiej, funkcjonujących ponad stylami narodowymi. Pytanie to dotyczy także rozważań na temat form i wszelkich przejawów życia muzycznego, koncertowego i muzykowania amatorskiego. W roku 2018 wyżej wymienioną tematykę poszerzono o zagadnienia poświęcone pedagogice muzycznej i kulturoznawstwu. W ostatniej edycji konferencji do dyskusji zgłoszono dwadzieścia cztery referaty z piętnastu ośrodków, w tym z siedmiu polskich i ośmiu zagranicznych. Pięć pierwszych nadesłanych do publikacji tekstów prezentujemy w przedkładanym zeszycie, kolejne są aktualnie w procesie redakcyjnym i będą publikowane w następnych numerach czasopisma.

Serie artykułów będących rezultatem dociekań wymienionej wyżej konferencji otwiera tekst poświęcony pierwszej operze skomponowanej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej. Píše o tym **Ewa Rzanna-Szczepaniak** w pracy pt. *Metoda realizmu socjalistycznego w operze Bunt żaków Tadeusza Szeligowskiego*. Autorka koncentruje się na opisie tego dzieła w kontekście wpływu socrealizmu na kształtowanie opery. W oparciu o główne zasady tego kierunku prowadzono w Polsce w latach 1945–1956 politykę kulturalną, która realnie kształtowała twórczość artystyczną uprawianą w tym czasie przez polskich kompozytorów.

Cztery kolejne teksty publikujemy w języku angielskim. Pierwszy z nich, napisany przez **Petera Pekarčika**, pt. *Peter Machajdik – composer, life and works*, przedstawia współcześnie żyjącego, urodzonego w roku 1961, słowackiego kompozytora, muzyka i organizatora życia muzycznego. Tekst prezentuje sylwetkę kompozytora w aspekcie jego życia, pracy artystycznej i poglądów na muzykę. W bogatym dorobku Machajdika znajdują się dzieła kameralne, orkiestrowe, elektroniczne oraz multimedialne, a twórczość kompozytora uhonorowana została wieloma prestiżowymi nagrodami.

Stefka Palovičová w tekście mającym charakter wspomnienia, pt. *Artistic and pedagogical work of doc. Ivan Palovič*, przedstawia dorobek pedagogiczny i artystyczny wybitnego słowackiego pianisty doc. Ivana Paloviča, zatrudnionego w Akademii Sztuk Scenicznych w Bratysławie, żyjącego w latach 1938–1993. W artykule znajdziemy opis kolejnych etapów nauki Paloviča na Słowacji, w Leningradzie oraz w Wiedniu, krótką charakterystykę uczących go pedagogów, a także szczegółowe informacje dotyczące bogatego repertuaru artysty. Wielu współczesnych kompozytorów słowackich tworzyło swoje dzieła z myślą o Paloviču jako wykonawcy.

Problematykę literatury pedagogicznej z zakresu metodologii wokalistyki nauczanej w ramach kierunków pedagogicznych porusza **Martina Procházková**. Jej artykuł pt. *Vocal creation of Tibor Frešo (1918–1987) and its use for the teaching of solo singers at pedagogical faculties* przybliży kompozycje wokalne i cykle pieśni słowackiego kompozytora, które – jej zdaniem – warto włączyć do repertuaru dydaktycznego w procesie kształcenia przyszłych nauczycieli muzyki.

Ludmila Kroupová przedstawia zarys historii podstawowego szkolnictwa muzycznego w Czechach i byłej Czechosłowacji – od początku XX wieku do chwili obecnej. W pracy pt. *The outline of the development of the Czech state arts education from the establishment of the Czechoslovak Republic to the present* autorka omawia wkład wybitnych czeskich myślicieli muzycznych w opracowanie koncepcji szkolnictwa muzycznego przed rokiem 1918 (Hostinsky, Helfert). Następnie opisuje kolejno funkcjonowanie szkół muzycznych w międzywojniu, w latach 1938–1945 oraz po zakończeniu II wojny światowej. Zastosowana periodyzacja pozwala śledzić rozwój czeskich doktryn wychowania muzycznego w kontekście zmieniających się układów społeczno-politycznych.

Bartosz Malczyński podejmuje problematykę intertekstualną oraz intermedialną, porównując dwa utwory o tym samym tytule i podobnej warstwie tekstowej: *Advent* grupy Dead Can Dance oraz *Advent* polskiego zespołu Armia. Zdaniem autora, mimo światopoglądowych (filozoficznych) i stylistycznych (estetycznych) różnic oba zespoły łączy punkowy rodowód, poszukiwanie inspiracji w literaturze i filozofii oraz otwarcie na problematykę aksjologiczną i eschatologiczną.

Tematykę źródłowniczą porusza **Marta Popowska** w artykule, zamieszczonym w dwóch wersjach językowych pt. *Graduał Jana Olbrachta z Archiwum Katedry Wawelskiej. Opis zewnętrzny*, [*Jan Olbracht Gradual from the Archives of the Wawel Cathedral. Physical description*]. Praca prezentuje jeden z najcenniejszych polskich zabytków muzyki liturgicznej późnego średniowiecza – trzytomowy zbiór śpiewów mszalnych, przeznaczonych dla katedry wawelskiej, ufundowany przez króla Jana Olbrachta.

Wyniki badań własnych z zakresu muzykoterapii prezentuje **Mirosław Mielczarek** w pracy zatytułowanej *Zajęcia muzyczne z elementami muzykoterapii w procesie resocjalizacji nieletnich dziewcząt*.

Zeszyt zamyka tekst **Tetyany Krulikowskiej** pt. *Władysław Zaremba (1833–1902) – zapomniany polski kompozytor z Podola i jego zbiór pt. „Mały Paderewski”*. Praca ta stanowi przyczynek do dalszych badań nad spuścizną kompozytora, którego dorobek nie został dotychczas opracowany muzykologicznie.

Wszystkie teksty posiadają anglojęzyczne oraz polskie streszczenia, a w przypadku artykułów autorów czeskich, słowackich i ukraińskich dodajemy również abstrakty w ich językach ojczystych. Całość zamykają *Noty o Autorach*. Po raz pierwszy zamieszczamy identyfikatory ORCID, co stanowi kolejny krok na drodze do doskonałości wydawniczej naszego czasopisma.

Marta Popowska